

Bungelen in het niets

Colofon

ISBN: 978 90 8954 765 1

1e druk 2015

© 2015, Willem Jongsma

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Bungelen in het niets

Willem Jongsma

1.

‘... En leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van u is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid. Tot in eeuwigheid. Amen.’

Pastor Geurt Hekman slaakt nog een diepe zucht, voordat hij zijn ogen opent en de liturgie dichtgevouwen in de binnenzak van zijn colbert steekt. Met een bemoedigende hoofdknik en de milde glimlach van de goedheiligman die zojuist door het schuchterste jongetje van de klas is toegezongen, neemt hij afscheid van de kist die boven het graf staat.

Sybolt Kooyman was een goed mens. Een man van weinig woorden, die desondanks wijsheden kon rondstrooien waarvan Hekman wenste dat hij ze zelf bedacht had. En toch. Nu hij aan het graf staat, realiseert hij zich eens te meer dat Kooyman zich nauwelijks echt liet kennen.

De vervroegde pensionering kwam destijds als een groot geschenk voor haar man, vertelde Lies, de weduwe, vlak na de aankondiging van de naderende dood. Sybolt was als docent biologie meer dan eens overspannen geweest. Vooral met orde houden had hij altijd de grootste moeite gehad.

Met de opluchting van een vervroegd vrijgelaten gevangene was hij op de laatste werkdag het schoolplein overgestoken. Arm in arm met zijn dochter, na een traktatie die bestond uit koffie met gebak en het uitreiken van een grote bos bloemen. Georganiseerd door zijn sectie. Gelaten had hij de feestelijkheden over zich heen laten komen, blij dat de oorlog voorbij was, hunkerend naar wat vrede.

Zo ongeveer vertaalt Hekman het verhaal van Lies, die hem toevertrouwde dat Sybolt ooit in navolging en op aandringen van zijn vader voor het onderwijs had gekozen. Haar man was niet geboren om het geluk tussen de schoolmuren te vinden, hij was een natuurmens, een man die graag op zichzelf was. Op haar lippen had hij de wrange lach van de verbittering gezien.

De rouwdienst in de dorpskerk heeft Hekman beëindigd met de vaststelling dat de ziel van deze geliefde mens voor eeuwig in Gods erbarmen is opgenomen. Mooiere woorden om nabestaanden troost te geven, heeft hij nooit weten te vinden.

Hij vouwt zijn handen voor de buik. Zijn rol bij het graf zit erop. Genoegzaam kijkt hij naar de uitbottende heesters, die langs het grindpad tussen de doden de belofte van nieuw leven uitdragen.

Terwijl zijn duimen elkaar kopjes geven, als waren het speelse jonge poezen, kijkt hij naar Lies.

Ze past niet goed tussen de mensen, hoorde hij iemand eens zeggen. Daar zit ook wat hem betreft wel wat in. Maar wat het volk verder ook beweert, Lies haar Bijbelkennis is indrukwekkend. Ze vaart op een vast kompas: een onvoorwaardelijk godsvertrouwen, dat stamt uit haar kindertijd. Zoveel standvastigheid, hij heeft er bewondering voor. Het ontroert hem zowaar.

Lies strijkt met een zakdoek langs haar neus. Haar andere hand rust op de arm van Gerda, haar jongere zus. Die twee lijken geen spat op elkaar, vindt Hekman. De laatste is een tamelijk modern geklede vrouw, bij wie de sjofele weduwe schril afsteekt.

Terwijl de kerkklok de dode uitluidt met een saluut dat lang-

zaam wegsterft over dorp, landerijen en zeedijk, verschuift de aandacht van de pastor naar de jonge vrouw recht tegenover hem, op de andere kopse kant van het graf. Hester. Enig kind van Sybolt en Lies. Een laatkomer. Hij schat haar op een jaar of drie-, vierendertig. Toen het ineens veel sneller afliep met haar vader dan gedacht, moest ze halsoverkop terugkeren uit New York, waar ze voor haar werk verbleef. Iets met een schilderijenexpositie.

Met samengeknepen ogen kijkt Hekman toe hoe de tengere vrouw op enige afstand van haar moeder en tante een groot boeket witte rozen op de kist legt. Zo stijlvol als ze daar staat, in haar wijde zwarte jurk ... Het fijn gevormde gezicht. De heldere, donkerblauwe ogen. Hester Kooyman mag er zijn. Gek genoeg is ze echter nog altijd vrijgezel.

Hij denkt aan een eerdere ontmoeting met Sybolts dochter, op Terschelling, net na zijn intrede hier in het dorp. Een herinnering die de afgelopen dagen nogal eens opspeelde en die ook nu zowel opwinding als schaamte bij hem teweegbrengt.

Fietsend door de duinen tussen Oosterend en Hoorn kwam hij het voltallige gezin tegen. Sybolt en Hester waren afgestapt om eerste hulp te verlenen aan een vleugellamme kiekendief, Lies wachtte bij de fietsen op de afloop. Vol ongeduld, en zichtbaar geïrriteerd door het oponthoud. Ze leefde zowaar op toen ze daar zomaar ineens de nieuwe pastor tegenkwam. Och, och, wat was de wereld weer klein. Ze stond erop dat hij 's avonds koffie kwam drinken in Linquenda, hun vakantiehuisje in West aan Zee. Een aanbod dat hij moeilijk kon afslaan.

Voorovergebogen bij de vogel, gehurkt in de schaduw van zijn eigen forse gestalte, bood Hester hem die middag uitzicht op haar kleine borsten die onder een ruim uitge-

vallen *Wees wijs met de Waddenzee*-shirt half schuilgingen in een felrode bh. Terug in de huurcaravan bij Oosterend had hij zich snel ontkleed en eigenhandig de razernij zijn opgefokte lichaam uit gejaagd.

Uit het gestommel op zolder leidde hij die avond in Linqunda af dat Hester thuis was, maar tot zijn grote teleurstelling vertoonde ze zich niet. Ook de afgelopen dagen, bij de doodswake in het ziekenhuis, heeft hij ervaren dat ze hem het liefst ontloopt. Dat hij in wezen lucht voor haar is.

Hester zit uitstekend op haar plek bij de Kunsthall in Rotterdam, vertelde Sybolt hem nog op zijn sterfbed. Als hij sprak, dan het liefst over haar. Alleen al bij het uitspreken van haar naam lichtten zijn ogen op. De liefde voor Terschelling en voor het Wad, voor literatuur en klassieke muziek, het was iets dat ze samen hadden gedeeld. Maar boven alles uit steeg hun beider liefde en bewondering voor Bach. De passies. De cantates. De profane muziek, zoals de Goldbergvariaties. Naar die laatste lagen ze samen te luisteren toen Hekman eens onverwacht bij hen binnenviel. Hester lag naast haar vader op bed. Haar betraande gezicht rustte op Sybolts schouder, twee paar handen lagen verstrengeld op zijn buik. Op kousenvoeten, en zonder een woord te zeggen, was hij de kamer weer uit geslopen.

Hekman heeft moeite met Hesters stugge karakter. Hij denkt aan gisteravond, toen hij nog snel even een bezoekje bracht om Lies en haar wat extra moed in te spreken. Tjonge, wat reageerde dat kind fel op zijn opmerking dat God zich nooit vergist. Dat de Eeuwige overal een bedoeling mee heeft, ook met Sybolts dood. 'Troost mijn moeder,' zei ze op een bijtende toon, 'en laat mij met rust.' Ach, hij liet het verder maar zo. Geen grabbelton zo gevarieerd als die gevuld met rouwmaskers. Niets opdringen. Vooral niets opdringen.

Hij kijkt toe hoe Hesters ranke vingers het blankhouten deksel strelen. Hoe haar betraande blik afdwaalt, over de hoofden van de mensen naar de van voorjaarswarmte licht trillende horizon. Hoe die nog hoger klimt, naar het lichtblauwe decor dat slechts doorkruist wordt door het gefladder van roeken op hun vaste vliegroute tussen de treurbeuken en de toren van de oude dorpskerk. Voor eind april is het een uitzonderlijk mooie dag.

Ineens weet Hekman weer aan wie Sybolts dochter hem doet denken: Een actrice die hij laatst in een film zag. De film speelde in Praag, de actrice was fotografe. De titel herinnert hij zich niet meer.

De meeste muziek bij de rouwdienst heeft Hester nog samen met haar vader uitgezocht. *Wohin soll ich mich wenden*, uit Schuberts Deutsche Messe. Twee stukken uit Bachs *Matthäus-Passion*, waarin Sybolt jarenlang als koorlid meezong: *Erbarme dich* en *Wenn ich einmal soll scheiden, so scheide nicht von mir*. Enkele pianostukjes van Schumann. Mooi hoor, daar niet van. Maar wel wat eenzijdig. Slechts in *Ruwe stormen mogen woeden* en in het slotlied *Daar ruist langs de wolken een lieflijke naam*, herkende Hekman de hand van de weduwe. Een ietwat vreemd allegaartje aan muziek, vindt hij. Maar goed, je moet de mensen in hun waarde laten. Zeker bij dit soort gelegenheden.

Terwijl de kist in de grond zakt, veegt Hester met een arm over haar wangen. Bij de dienst hield ze zich voortreffelijk en sprak ze een indrukwekkend *In memoriam* uit, maar de storm in het hoofd is haar nu toch duidelijk aan te zien. Bij het zien van het licht schokkende lichaam in de zwarte jurk maakt Hekmans medelijden langzaam plaats voor een stille genoegdoening.

De pastor zucht. Draait zich om. Het is tijd om de stoet terug te leiden door het dorp. Terwijl hij achter zijn rug de vers opgebrachte zeeschelpen hoort knarsen onder de zware last van des mensen ellende, vraagt hij zich ineens af wat de familie straks met hun zomerhuisje op Terschelling zal doen. Verkopen? Verhuren?

Als hij voor de tweede keer vanmiddag door de poort met de ijzeren hekken schrijdt, stappen twee wielrenners af bij de snackbar in de straat schuin tegenover het kerkhof. Even later komen ze, likkend aan een ijsje, weer naar buiten. Hekman strijkt met zijn tong langs zijn lippen. Een ijsje en een wandeling over de dijk trekken hem meer dan koffie met begrafeniscafé. Om maar te zwijgen over de nazit in het bedompte bijzaaltje.

Wanneer de stoet zich goed en wel in beweging heeft gezet, stopt er nog een auto bij de poort. Een man stapt uit. Een laatkomer? Of wellicht iemand die met deze overledene helemaal niets te maken heeft? Op de achterraut van de VW zit een kleurrijke sticker. Hekman herkent onmiddellijk de vijf kleuren van de Terschellinger vlag.

2.

West aan Zee. Terschelling. Vier maanden later.

‘Zo. Hè, hè. Ik ben er.’

Nahijgend van het laatste klimmetje zet Lies Kooyman haar bij de haven gehuurde fiets tegen de schaduwzijde van Linquenda.

‘Eindelijk. Ik was al bang dat je verdwaald was,’ zegt Hester. Alsof het de dikste vriendinnen zijn, vlijt haar moeders zadel zich tegen dat van haar. *Doe als velen, huur een fiets bij Zeelen*, luidt het advies op de beide spatborden. Ze was al onderweg naar de concurrent, waar de rij voor de fietsenverhuur opvallend korter was, toen ze een licht bevende hand op haar arm voelde. ‘Wij huurden altijd bij Zeelen.’ Het bedremmelde gezicht van haar moeder en het feit dat die bijna van de sokken gereden werd door een malloot op een mountainbike, die de stoep langs het haventerrein verkende zoals een vaars het jonge gras van een voorjaarsweide, deden de rest. ‘Goed, mam. Prima. Wij gaan naar Zeelen.’

Hester zit aan de rand van het terras van een waterig zonnetje te genieten, in het regisseursstoeltje dat ze ooit op een braderie in Midsland op de kop tikte. Haar wijde zwarte rok, een zomer geleden gekocht op Java, heeft ze tot op haar knieën opgetrokken.

Ze herinnert zich het spelletje dat ze speelde met de jeugdige verkoopsters van het stoeltje: twee kordaat optredende basisschoolmeisjes die niet van plan waren om op haar

poging tot afdingen in te gaan. Met de complimenten voor hun vasthoudendheid had ze joviaal het volle pond betaald. De meisjes mochten meedeinen op de slipstream van haar uitmunten de humeur: het was in de vakantieweek waarin ze het bericht kreeg dat ze als educatiemedewerkster bij de Kunsthal aan de slag kon.

Terwijl haar moeder alvast een plastic tasje van het stuur tilt en naar binnen sjouwt, neemt Hester het huisje in zich op. Trager, minutieuzer dan ze ooit gedaan heeft.

Van het naambordje aan de muur dwalen haar ogen naar de regenpijp. Dan klimt de blik omhoog, blijft even hangen aan het rottende deel van de dakgoot. *Wanneer kom je weer eens op het eiland voor wat hand-en-spandiensten, Hes?* Ze glimlacht. Dit was geen klus voor een man alleen. En zeker niet als die Sybolt Kooyman heette. Ze hadden een afspraak gemaakt voor afgelopen voorjaar. Twee stel linkerhanden konden allicht meer dan één, hadden ze al vaker ervaren. Ze staart naar haar slaapkamerraam, boven de dakgoot. De hедера heeft na een jarenlange, ongestoorde klauterpartij het kozijn bijna te pakken.

Hoog boven Linquenda lost het condensatiespoor van een geluidloos vliegtuig langzaam op in het valer worden de blauw. *Hoger dan de blauwe luchten en de sterretjes van goud, woont de vader in de hemel die van alle kind'ren houdt. Welterusten, Hes. Lekker slapen. Welterusten, pap. Kusje? Kusje.* De sterke schouders die in het trapgat verdwijnen. Hop-paardje-hopschouders. Ze knijpt haar ogen halfdicht. Meer tegen het opwellende traanvocht dan tegen de zon.

Een blauwlijvige keizerlibel geeft een vliegshow weg boven het terras. Nadat hij even heeft stil gehouden op de regenton zwenkt hij razendsnel af in de richting van de duinen,

wellicht geschrokken van het kabaal waarmee twee jongens in Feyenoordshirts het in asgrijze steen opgetrokken huisje schuin tegenover Linquenda binnenstormen. Alsof ze zojuist iets heel bijzonders hebben meegemaakt dat geen minuut langer op geheimhouding kan wachten.

Lies roept dat het muf ruikt in huis. De ramen mogen straks wel op hun wijs tegen elkaar open.

‘Wat let je?’

‘Niets, kind ... Excuus dat ik je lastigviel.’

‘Mama, doe niet zo zielig. Moet elk woord op de weegschaal?’

‘Alsjeblift niet, Hester. Het valt me al zwaar genoeg allemaal. Laten we het vooral gezellig houden.’

‘Mooi. Dan zijn we het daarover eens.’

‘Wil je straks meteen aan de slag?’

‘Sorry?’

‘Met schiften en inpakken, bedoel ik.’

‘Nee,’ zegt Hester, na een langgerekte geeuw, ‘morgen is er weer een dag. Jij bent ook moe. Neem je rust. Is het nog gelukt op West-Terschelling? Met de zonnebrandolie?’

‘O, ja. Het schap stond vol. Genoeg om een weeshuis mee in te smeren. Hopelijk heb ik dat spul niet voor niets gekocht, eilandweer kan erg wispelturig zijn, me dunkt.’

‘Niet zo somberen, mam. Ook morgen wordt het boven de twintig graden, er kan hoogstens eens een bui vallen. Net als vandaag. Zeggen ze.’

‘Zeggen ze, ja. Eerst zien, dan geloven.’

Deze voorzet naar een plagerijtje heeft Hester voor het inkopen, maar ze laat de kans bewust voorbijgaan. *Wees lief voor haar, Hes. Jij bent de sterkste.* Haar voornemen voor deze vier dagen staat zo vast als een huis, ook al zal ze ongetwij-

feld eens wat vaker dan gewoonlijk tot tien moeten tellen. Met een steelse glimlach kijkt ze naar haar moeder, die met beide handen in de zij en met de buik vooruit als een schip-persvrouw naar de lucht staat te turen.

... *Het was een vrouw. Het schip dat zij bevoer, kwam langzaam stroomaf door de brug gevaren. Zij was alleen aan 't dek, zij stond bij 't roer. Aan wat zij zong, hoorde ik dat psalmen waren. O, dacht ik, o, dat daar mijn moeder voer. Prijs God, zong zij, Zijn hand zal u bewaren ...* Hester denkt aan haar vroegere leraar Nederlands, die haar op het gymnasium de schoonheid, de grote zeggingskracht van poëzie leerde inzien. Met speciale dank aan Nijhoff is de liefde gebleven.

‘Ik moest op West gedwongen een straatje om fietsen,’ zegt Lies.

‘O? Hoezo dat?’

‘Ze waren met de riolering bezig. Er hing een stanklucht zoals vroeger bij ons thuis, als je opa de beerput weer eens open had.’

‘O, heerlijk.’

‘Kind, wees blij dat je in luxe bent opgegroeid, dat je die armoedige tijd niet hebt meegemaakt. Ik zal je vertellen ...’

‘Ho maar, mama.’ Hester heft haar hand op met het kor-date gebaar van een sergeant die zijn op actie beluste manschappen tot geduld maant. ‘Het is goed, ik geloof je wel.’

‘Daarna ben ik via de Noordsvaarder gefietst. Het kan nu nog.’

‘Dat klinkt alsof je aan een afscheidstournee bezig bent.’

‘Wie weet is dat wel zo ...’

‘Mama ...’

‘Je hebt bij je vader gezien hoe snel het gaan kan. Vandaag zing je nog mee in de *Matthäus-Passion*, morgen lig je op de

onderzoektafel, omringd door witte jassen. Ik ben de jongste ook niet meer, dat vergeet je nogal eens. Het voelt alsof de botten met de dag strammer worden. En dan die maagpijntjes er nog bij. Het is me wat, met het ouwe lijf.'

'Niet klagen, maar dragen, en bidden om kracht,' declameert Hester, met een glimlach. 'Hoe vaak in mijn leven heb ik dat jou niet horen zeggen.'

'Ja, ja. 't Is goed met je.' Haar moeder maakt een afwerend handgebaar en keert terug naar de Noordsvaarder. Wat haar betreft blijft dat met afstand het mooiste stuk van Terschelling. Bij de volkstuintjes, langs een van de paden, is ze nog even afgestapt.

'Ze lagen er anders bij dan vorige jaren.'

'Anders? Hoezo anders?'

'Minder rommelig.'

'O? Opmerkelijk.'

'Wat is er opmerkelijk?'

'Dat uitgerekend jij daar ineens oog voor hebt.'

'Ach, misschien vergis ik me ook wel.' Lies pulkt wat aan haar shirtje. 'Jij vindt het toch ook een mooi gebied, de Noordsvaarder? Ik herinner me nog goed dat je daar vroeger met je vader naar konijnenholen zocht.'

'Ja. Inderdaad. Toch gingen wij nog veel liever de Boschplaat op, papa en ik. Ik wil er een dezer dagen ook beslist even naartoe.'

'Heb je daar tijd voor?'

'Daar maak ik tijd voor.'

'Je gaat je gang ook maar. Ik hou je toch niet tegen.'

'Weinig kans.'

'Ha, leer mij ons kind kennen. Wat die in haar hoofd heeft, krijg ik er toch niet uit. Heb je je vaders verrekijker ook meegenomen?'

‘Die hangt hier nog, in het schuurtje. Op zijn vaste plek, aan de spijker.’

‘Wat? Zo voor ieders oog te kijk? Ze hadden dat ding wel kunnen stelen. ’t Is een rare wereld.’

‘Papa’s regenjack hangt eroverheen.’

‘Och gut, dat versleten ding? Hij zou steeds een nieuwe kopen, deze lekt.’ Lies krabt met een nagel over haar scheenbeen, waardoor de korst van een oude wond gedeeltelijk loslaat en er een paar druppels bloed opwellen. ‘Typisch je vader.’

‘Wat bedoel je daarmee?’

‘Hij zou dit en hij zou dat. Maar er kwam weinig van.’

Lies trekt een geheel vermolmd bloemkruit uit een grote terracottapot en werpt hem weg, in de struiken. ‘Niks waard op Terschelling, hortensia’s in een pot. Ik zei het je toen meteen al. En ik krijg vaak gelijk. Vroeg of laat krijg ik gelijk. Waar of niet? Het ding heeft totaal geen verzorging gehad. Zonde.’

Hester kijkt naar het licht wuivende helmgras aan de overkant van het fietspad, op de flanken van de duinen. Verbeeldt ze zich het, of is de wildgroei flink toegenomen? Twee jaar geleden is het dat ze hier voor het laatst was, om haar vaders achtenzestigste verjaardag te vieren. Ze trakteerde hem op een roman van Gabriel García Márquez. *Honderd jaar eenzaamheid*. Het boek stond al een hele tijd op zijn verlanglijstje. Ze deed er een fles rode port en een uitbundig bloeiende hortensia bij. Haar moeder schamperde dat het huis uitpuilde van de boeken, dat er voor haar nauwelijks meer plek was en dat ze wel een bibliotheek konden beginnen voor de langsttrekkende badgasten.

Ze ziet weer de gekwetste blik waarmee haar vader haar op zulke momenten aankeek. De blik waarmee ze van jongs

af aan zo vertrouwd is geweest. Niets kon haar dieper raken. Alle intense Bachmomenten die ze samen beleefden, alle wandelingen over Terschelling en thuis over de zeedijk, alle boeken die ze lazen en bespraken, alles moest het afleggen tegen die ene blik.

Ze verlegt haar aandacht naar de koffievlek vlak onder haar moeders borst. Die liep ze op toen de Friesland vlak voor het aanmeren begon te deinen en een jonge vrouw met opvallend weelderige, rode krullen haar bijna omver liep. Na een mompelend excuus was de vrouw snel doorgelopen, een opgevouwen *Volkskrant* in haar hand. Ze droeg een zwart shirtje dat rondom bedrukt was met notenbalken. *Release the system* riepen haar schouderbladen eensgezind. *Let's play the sax*. Op haar tengere rug gaf een saxofonist gehoor aan de oproep. Om de kleine billen spande zich een donkerblauwe, korte spijkerbroek met aan de pijpen een gebleekt randje dat de overgang naar de nog tamelijk witte benen ietwat verzachtte.

Toen Hester bij de bagagekarren plotseling oog in oog met de vrouw stond, tintelde haar lijf van een intensiteit die ze heel lang niet meer ervaren had. Groot was haar teleurstelling toen ze de wapperende krullen, die het gezicht op het ritme van de wind in een rode sluier verborgen of juist in alle openheid blootgaven, later op het haventerrein niet terugvond. Een knagend gevoel overviel haar. Het gevoel dat ze iets miste wat ze nooit bezeten had. Haar eerste associatie bij het bleke, en in haar ogen juist daardoor zo pure gezicht, was er een met de hunkerende victoriaanse vrouwen op de schilderijen van de prerafaëlieten. Een schilderstijl waar ze zich in het tweede jaar van haar studie intensief mee bezig heeft gehouden.

Voor de tweede keer komt de keizerlibel langs.

Vrijdenkers, noemde haar vader ze gekscherend. Ze koestert een warme sympathie voor deze beestjes. *De libertijnen van het eiland, Hes. Trekken zich nergens iets van aan.* Vlak voor haar neus maakt hij een *surplace*, alsof hij zich er nog even van wil vergewissen dat die pas gearriveerde mevrouw werkelijk de dochter des huizes is die hij al zo lang niet meer in zijn territorium gezien heeft.

Ja jongen, ze is het echt.

*

Lies ploft op het bankje naast de voordeur neer. Ze staart naar het schuurtje, waarvan de witte verf rondom aan het afbladderen is. Zelf had ze het hok liever groen gehad, je ziet het verval dan minder snel. Maar volgens Hester moest het in dezelfde kleur geschilderd als Linquenda. Anders was het geen eenheid. Vooruit dan maar weer. Zij was degene die kunstgeschiedenis had gestudeerd, die wist wat goede smaak was. Beter dan Jantje Doorsnee. Wit scheen perfect te zijn voor een zomerhuisje op een eiland, als je haar en Sybolt moest geloven.

‘Je vader zwierf graag in zijn eentje over die Boschplaat. Vooral nadat jij niet meer meeging op vakantie. Soms was hij uren weg. Ik overdrijf niet.’

‘Die man kwam daar helemaal tot leven. Zag je dat dan niet? Het is een schitterend gebied, wat voor weer het ook is. De wind. De ruigte ...’

‘Wat een pret.’

‘Ons soort voelt zich in de natuur nu eenmaal beter op zijn gemak dan bij het gros van de mensen.’ Hester pakt een

afgebroken dennentak van de grond en slingert hem met veel kracht weg over het fietspad.

Lies denkt aan die ene keer dat ze de kerst op Terschelling doorbrachten. Een vreemde gewaarwording achteraf, maar Sybolt wilde het nu eenmaal graag. Op tweede kerstdag was hij een groot deel van de middag op die Boschplaat geweest. Ook 's winters scheen de natuur er prachtig te zijn, als je het maar zien wilde. Nou, zij zag het niet. De den werd na de feestdagen in het tuintje geplant. Van de boom is nu, na pakweg twintig jaar, weinig meer over dan wat verdorde takken en een spaarzame groene vinger.

‘Ik ben vaak bang geweest, kind.’

‘Bang waarvoor?’

‘Dat hem iets ergs overkomen was in die wildernis.’

‘Doe niet zo raar.’

‘Heus, dan zat ik hier hele middagen in mijn eentje ongerust te zijn. Soms zag ik de lijkwagen de veerboot al op rijden. Jij weet dat allemaal niet, kind. Al die benauwde uren ... Och, en dan die keren dat hij in zijn eentje naar Terschelling ging, om zogenaamd van alles aan het huisje te doen ... Ik zag er weinig van terug. Een likje verf, hooguit. Of er stond eens een struik of plant op een andere plek. Achteraf denk ik ...’

‘Wat denk je achteraf?’

‘Dat hij hoofdzakelijk heeft zitten lezen, en wat over het eiland zwierf met de kijker en de camera.’

‘Gelijk had hij. Die man was geen klusser. Jeremieer daar niet altijd zo over. Leven en laten leven, mama.’

‘Ondertussen zat ik hier braaf te wachten met thee of koffie. Er is in dit huis aardig wat van dat spul door de gootsteen gegaan.’

‘Jezus, mam ... Papa was een buitenmens. Die keek niet aldoor op de klok.’

‘Laat Jezus er maar buiten.’

‘Sorry. Het ontschoot me.’

‘Een eigenzinnige vader had je, me dunkt.’

‘Gelukkig wel.’

‘Overdrijven is ook een vak, Hester. Je bent toch een keer uitgekeken op die beesten- en plantenboel, lijkt me.’

‘Nee hoor. Wij niet.’

Lies haalt de *Libelle* en haar puzzelboekje uit de tas tevorschijn en legt die op het houten bistrotafeltje dat Hester al uit het schuurtje heeft gehaald. *Het is weer blotebenenweer*, schreeuwt de cover. Onwillekeurig onderwerpt ze haar eigen benen aan een kritische blik. Het is hoog tijd voor een tweede spataderbehandeling, maar ze komt er niet meer toe. Alles is anders, sinds Sybolts dood. Alles. Ze is moe.

Ze bladert wat door het tijdschrift, dat twintig pagina's met tips bevat over hoe je als single het best kunt overleven. Ze kijkt op naar haar dochter, die aan de rand van het terras staat en naar de duinen staart. Lies veegt snel een traan weg.

‘Jij was vroeger ook al graag op jezelf.’

‘Ja, en?’

‘Nee, niets ... Ik zeg het alleen maar.’

‘O. Ik meende even een verwijt te horen.’

‘Welnee, kind. Je hebt gewoon een aardje naar je vaartje. Dat bedoel ik.’

‘Alsof jij het prototype van een gezelschapsmens bent.’

Lies staart naar de regenton. Ze denkt aan pastor Hekman, de nieuwe eigenaar van hun huisje. Het was een pak van haar hart dat de koop snel rond was. Bovendien gunt ze het hem zeer. ‘Hoeveel verhuisdozen heeft Hekman voor ons in het schuurtje gezet? Heb je ze al geteld?’

‘Zeven.’